

DAMUNT

DAMUNT

REVISTA D'INFORMACIÓ LOCAL

SANT JOAN - JUNY 1994 - Nº 37

DAMUNT DAMUNT

Revista d'Informació local
SANT JOAN (Mallorca)

Juny 1994 - Núm. 37
Depòsit legal PM-673-1991

Domicili:

Major, 68
07240 Sant Joan (Mallorca)
Tel. 52 61 83

Director:

Miquel Florit Huguet

Col.laboradors:

Antoni Amengual Barceló
Antònia Amengual Salvà
Francesc Alzamora Bauzà
Joan Barceló Serra
Margalida Bauzà Bover
Guillem Company Bauzà
Gabriel Company Gayà
Nino Company Pérez
Carles Costa Salom
Josep Estelrich Costa
Catalina Lluïsa Gayà Bauzà
Antònia-Pilar Mas Jaume
Cati Fullana Matas
Gabriel Monserrat Monserrat
Catalina Jaume Ginard
Joan Jaume Nigorra
Bàrbara Matas Sastre
Joan Matas Sastre
Guillem Bou Mas
Joan Gayà Matas
Antònia Torrens Jaume
Maria Ordinas
Marc Vidal Bonet

Imprimeix:

ETIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, n° 2
MANACOR

Tirada: 400 exemplars

CONTINGUT

SALUTACIÓ	3
NOTÍCIES LOCALS	4
POEMES, GLOSES I GLOSADORS	11
ALTRES INFORMACIONS	13
ENTREVISTA	14
COL.LABORACIONS	17

SALUTACIÓ

Quan aquesta revista arriba a les mans dels lectors i subscriptors, a les teves mans, molts haureu començat les vacances.

Estudiants i treballadors de tota mena, tendreu unes setmanes, uns més que els altres, que estareu lliures de la tirania del rellotge i podeu descansar deixant de banda l'estudi o el treball habitual.

Si descansar és necessari, el "no fer res" pot arribar a resultar mot avorrit. Això ho saben els pensionistes, aquells que arribada la jubilació deixen "d'anar contra rellotge", però es mantenen actius, dedicant-se a aquella ficció, activitat o curolla a la que no es pogueren dedicar, començant per la família i les amistats, que la rutina o obligacions diàries ens fan tenir un poc descuidats.

Per tot això, una vegada més recordam a tots els lectors i lectores i hipotètics col.laboradors, que les pàgines de Damunt Damunt estan obertes a tothom i que **necessitam** la teva aportació que pot dur una nota de **frescor i renovació** a aquestes pàgines i pot aportar uns coneixements, experiències i suggerències enriquidores al nostre col·lectiu, al poble santjoaner.

- Amb quin tema puc col.laborar? ens preguntava una estudiant que alguna vegada ha col.laborat. Vàrem suggerir molts de temes:

Una experiència personal. El viatge que realitzares. La història del teu padrí, padrina, etc. Entrevista a aquella persona (interessant) que tu coneixes i tractes. Suggerències: "Si fos batle", "Si jo fos el rector", "Si jo fos regidor de...", "Si jo fos empresari", "Si jo disposgués de XXX milions", etc. Tot un món de suggerències que la teva fantasia o ordre pràctic pot aportar per millorar l'ambient esportiu, cultural, lúdic, econòmic i estructural.

Posats a demanar te demanam un "si jo fos Cap de Redacció", encara que sabem a què ens exposam.

De totes maneres gràcies anticipades i vos desitjam unes bones vacances.

La Redacció

Excursió dels pensionistes de "Sa Nostra"

El passat dia 25 de maig l'oficina de "Sa Nostra" de Sant Joan organitzà l'acostumada excursió anual per als pensionistes de Sant Joan.

Amb un nombrós grup de persones majors i alguns acompanyants, en total eren 245 persones, es va partir de Sant Joan a les 8'30 del matí.

La primera "escala" programada fou la visita a la factoria de les populars Galletes "Quely" d'Inca. En grups de 60 persones pogueren observar el procés de fabricació. Tots els visitants foren obsequiats per l'empresa Quely amb un generós "present".

Es berenar va ésser en Es Cocó de Lloseta. Es berenar va consistir amb panades fetes pel Forn Company (Boveta) de Sant Joan i productes de La Payesita (Bollicao i Donuts). Les begudes foren gentilesa de la firma Coca Cola. El rector de Lloseta mossen Horrach va deixar que els excursionistes visitassin la parròquia, on es cantà una "salve", i es donà una entretinguda explicació sobre la història del "Cocó".

Molt interessant fou la visita a "Sempre Verd" dedicat a hivernacles de plantes ornamentals, on treballen un grup de minusvàlids (síndrome de Dawn). Els excursionistes pogueren comprovar la integració dels minusvàlids en aquest lloc de treball.

El dinar, igual que ja s'havia fet en dues excursions anteriors, va ésser en el Hotel Anillas, de la zona de Magalluf, on el director de l'establiment Sr. Alorda i el seu equip, serviren un substanciós dinar, amb un primer plat de paella i bufet, barra lliure. Hi va haver música a la sobretaula i alguns anaren a la platja.

Amb un llarg recorregut per la zona de Santa Ponça, Peguera i Andratx es va donar per acabada l'excursió, tornant a Sant Joan.

Els treballs artesans del Ferrer Peremates desperten gran interès:

El Programa de Recuperació d'oficis i Costums Populars del Servei d'Acció Social i Sanitat del Consell Insular de Mallorca va néixer com a resposta a la convocatòria d'iniciatives entre generacions i rep el suport dels Programes Social de la fundació "La Caixa". Els objectius del programa són:

- Aproximació intergeneracional
- Recuperació d'oficis d'artesanía
- Aprofitar les experiències i coneixements de la gent gran.

- Sensibilitzar a la població en general sobre el problema de l'aïllament de la gent gran.

El programa consisteix en crear una xarxa de coordinació entre les dues generacions a fi d'aconseguir que la gent gran vagi a l'escola per exposar i ensenyar el seus coneixements sobre els oficis i costums tradicionals més representatius del municipi a on desenvolupa el programa.

Els oficis i costums populars que es poden ensenyar són molts, com per exemple:

Brodar, fer xarxes, cordar cadires, fer flautes, fer macetes, fer ximbombes, fer llaunes, fer siurells, repujar, fer

barraques, fer marges, fer bosses, fer catifes, fer bunyols, fer capells, fer carbó, menjars típics, cançons populars, etc. a més d'altres també molt representatius de la vida de Mallorca.

Hi ha dues classes de participants, que són la gent gran o persones majors que coneixen un ofici o costum popular i que desitgen donar-ho a conèixer als alumnes de l'escola i els alumnes d'aquells centres escolars que s'interessin pel Programa Intergeneracional, a on acudeix la gent gran a ensenyar l'ofici als alumnes.

Per diferents causes que aquí no cal analitzar, a Sant Joan no s'ha pogut dur a terme aquest programa d'ensenyament-aprenentatge entre majors i nins.

De totes maneres el santjoaner Joan Matas Sastre, es Ferrer Peremates, ha participat en l'exposició que fou inaugurada el passat dia 27 de maig, en el Gran Hotel, on hi havia exposades feines artesanes realitzades per gent major de 13 pobles i on el ferrer va presentar les filoses i altres atuells que amb tanta perfecció ell sap fer i que despertaren gran interès entre els visitants de l'exposició.

Trobada de ràdio-aficionats

Els ràdio-aficionats de Sant Joan, entre els quals hi ha que contar amb Miquel Sastre (Balaguer), Miquel Mas (Capità), Carles Estelrich (de Ca Na Blanch), Joan Font (Tronca), Pep Rotger (Boiret) i segurament alguns altres que no recordam, el passat diumenge dia 5 de juny organitzaren una trobada i "caceria el zorro".

La partida fou des del pup 3-2 de Sant Joan i hi participaren una cinquantena de cotxes, anant en cada cotxe dues o tres persones.

La "caça" dura una hora i mitja, éssent localitzat el "zorro" a les proximitats d'Inca.

Els participants pertanyien al Ràdio Club Inca 3 x 9.

L'entrega de trofeus es feu també aquí, en el pup 3-2.

X Premi Ciclista Pla de Mallorca

Des de fa unes setmanes els diumenges pel matí el pas per Sant Joan de la caravana ciclista, unes vegades amb uns pocs pelotons i altres vegades en grupets molt fragmentats, han posat una nota d'animació, fugaç, però que fa sortir la gent al carrer quan sent el bromular de les "sirenes" de la Guàrdia Civil de Trànsit.

A l'etapa de Sant Joan, que és l'única de què en tenim constància gràfica no van succeir grans coses.

En Tomeu Català, és un digne par-

ticipant, així com en Toni Mates (el carnicer), sense oblidar la participació del popular Joan Bauzà (de Son Duran) i com no la d'Antònia-Pilar Mas, que amb molta esportivitat ha seguit la carrera. Els altres santjoaners participants mereixen el nostre encoratjament.

Informacions municipals

Fa unes setmanes començaren les obres corresponents a la tercera fase del projecte d'abastiment d'aigua potable del municipi.

Els carrers, que en aquesta ocasió es veuran beneficiats, són Consolació, Passeig Bartomeu Bauçà i Solanda.

Més envant la xarxa d'aigua potable s'instal·larà en els carrers Mestre Mas, Sa Bastida, Puig de Sant Nofre i Petra. Acabades aquestes obres tot el municipi disposarà de subministrament d'aigua corrent.

S'altra banda, en el darrer ple ordinari celebrat el passat dia 27 de maig, es va adjudicar la contractació dels serveis de manteniment de la piscina municipal, durant els mesos d'estiu, a n'Antònia Matas Mayor (Rumbet), per oferir millors avantatges que Antoni Oliver, l'altre sol·licitant. Antònia Matas abonarà 10.000 pessetes a l'Ajuntament i cobrirà els seus serveis amb les avantatges de l'explotació del bar.

El Ple va concedir una subvenció de 100.000 pessetes per la Festa del Sol que Balla, que organitza l'Associació de Pares i una altra de 20.000 pessetes per la Setmana Cultural promoguda pel Claustre de Professors.

Dins el capítol d'informacions municipals hi ha que destacar les obres d'ampliació dels carrers Jaume Mas Noguera, des del cantó del carrer Sa Bastida fins al final i del carrer Puig de Sant Nofre, que tendran ara una amplària de 6 metres. Els propietaris han cedit els terrenys necessaris per poder e-

fectuar aquesta millora.

Per aquells santjoaners o lectors que desconeguin on s'ha realitzat aquesta millora o l'ubicació d'aquests carrers, senyalarem que estan situats a la part de la "Farinera Vella", entre els terrenys coneguts per Sa Sínia i Es Revellar i que les terres cedides pertanyien als hereus de Joan Fiol i a Joan Jaume. El carrer Puig de Sant Nofre es el carrer on antigament tingueren la seva llar les famílies Ferriol Antich (Ferriol) i Mas Antich (Can Fraró).

Notícies de la parròquia

UNCIÓ MALALTS

El passat dia 22 de maig a la Parròquia i a la missa de les 10'30 s'administrà el Sagrament de la "Unció dels Malalts". Així els nostres majors una estona abans de la missa foren degudament informats d'aquest sagrament, que encoratja i dóna força per afrontar amb alegria les dificultats dins els anys de la vellesa.

Foren bastants dels majors de setanta-cinc anys que reberen el Sagrament i, llavors, el rector Mn. Onofre Torres i Mn. Gabriel Ferriol visitaren algunes llars per també administrar-lo a les persones impossibilitats que no havien pogut assistir a la cerimònia de l'església.

CORPUS CRISTI

Com cada any, la Parròquia celebrà la festivitat del Corpus Cristi, enguany el dia 5 de juny.

Acompanyat pels missioners P. Amador Bauçà i P. Joan Company, com també per Mn. Gabriel Ferriol, el rector Mn. Onofre Torres oficià la missa solemne. Acabat l'ofici, al que hi assistí molta de gent, va tenir lloc la processó pels carrers, molt ben adornats, repetint la catifa de flors i mata els carrers Fra Lluís Jaume, Jaume Mas Noguera i rams d'altres, cosa que de veres sorprengué i agradà al nou Rector.

La serietat i comportament de la gent que entonava càntics eucarístics en feren de l'acompanyada una vertadera manifestació de religiositat i d'homenatge a Jesús-Eucaristia. La processó a la que assistiren els nins de Primera Comunió acabà a l'església amb la Benedicció pròpia de la diada.

La capta que es feu per Càritas fou de 148.133 pessetes.

CLOENDA DEL CURS DE PASTORAL

En la vetlada del passat dia 7 de juny, a l'Ermita de Montisión de Porreres, es va celebrar la cloenda del Curs pastoral de l'arxiprestat de Petra. Hi assistiren representants de Sant Joan que participaren d'una manera activa en els actes.

Celebrà la missa el Vicari Episcopal de la zona Mn. Rafel Umbert, com també els rectors de les diferents parròquies que componen l'Arxiprestat i representants d'elles. Acabant la missa els assistents, que omplien l'oratori, foren obsequiats.

J.J.

Toni Karmany novament campió

El que fou guardonat atleta els anys cinquanta i després ciclista internacional, guanyador del Premi de la Muntanya de la Volta a Espanya en els anys 1960, 1961 i 1962, entre altres victòries, el nostre paisà Antoni Karmany el passat dia 5 de juny aconseguí, en la categoria de veterans, divisió B, proclamar-se, Campió de Balears de fons en carretera. Això és un nou triomf d'aquest esportista que viu d'aprop el ciclisme i, malgrat el pas dels anys, segueix present en l'esport i figurant en el pòdium dels millors. Enhorabona per l'èxit que ha estat rebut amb alegria per tota l'afició local.

J.J.

Un divendres infaust

El passat divendres dia 3 de juny, fou un dia infaust per uns quants santjoaners. Foren involuntaris "protagonistes" del dia els següents:

Cati Bauzà Juan (del Bar Fiol) que es produí un "esguince" amb la moto.

Marc Vidal Bonet (de Termenor) sofrí un accident de trànsit a la rotonda de la sortida de Petra, en la carretera d'Inca a Manacor. El conductor sols va tenir uns cops, però el cotxe va quedar molt nafrat.

Francesc Gayà Antich (Dominer) que circulava per la carretera de Petra, amb la somera i el carretó, fou envestit involuntàriament per la furgoneta de Gabriel Company (forner Boveta), que enlluernat pel sol no pogué fer res per evitar l'accident.

L'amo Francesc Dominer és la segona vegada que ha estat atropellat en aquesta carretera de Petra, sofrí unes ferides, en es parèixer, lleugeres, igualment l'animal (somera) pareix que tampoc va esser ferida de gravetat, essent el vehicle (carro) el que sofrí desperfectes.

La carretera de Petra, sobre tot, en el paratge de Son Rebassa, ha estat es-

cenari de múltiples accidents. L'estretor de la carretera i els diferents revolts, tancats i un darrera l'altre, fan perillós el circular per aquesta carretera.

Per què no és eixamplada aquesta carretera?. Són molts els que s'han fet aquesta pregunta i des de fa anys.

Tota millora, per petita que sigui té el seu cost econòmic, però a la carretera de Petra creim que hi ha l'avantatge que les terres (vorereres) a "despropiar" o ocupar per una carretera més ample i amb manco revolts, són terres d'escàs valor agrícola i d'altra banda la millora proposada no ha de significar necessàriament un "impacte ecològic" negatiu, en una zona de pinar i poblada d'altres arbres.

UN ALTRE ACCIDENT DE TRÀNSIT

El divendres dia 10 de juny, el matí, Cati Karmany quan anava camí de Petra sofrí un aparatós accident de trànsit a l'indret de Son Gurgut, just passat Son Capellet, sortint el cotxe de la carretera.

La popular i simpàtica Keta sofrí un gros retgiró i alguns cops. El cotxe quedà molt més nafrat.

NECROLÒGIQUES

Antoni Rotger Bauzà (Parrec) morí el passat dia 3 de març a l'edat de 78 anys, a la ciutat d'Inca on va residir durant molts d'anys i on va exercir de guàrdia municipal.

Catalina Bauzà Bauzà (Rotgeta) morí el passat dia 19 de maig, a l'edat de 82 anys.

Jaume Barceló Jaume (d'Horta) morí el passat dia 8 de juny a l'edat de 78 anys.

Antònia Rotger Bauzà (Parreca) morí el passat dia 12 de juny, a l'edat de 82 anys.

Rebin el nostre condol les respectives famílies dels difunts.

Tercera Edat Excursió de la "Camomil.la"

El passat dia 8 de juny, l'Associació de la Tercera Edat organitzà una excursió per als seus associats.

La primera visita que feren els excursionistes fou a Can Pep Noguera, on varen berenar i pogueren contemplar una plantació de plàtans i diferents animals i aus exòtiques.

Seguidament els excursionistes visitaren Cala Domingos i les Coves el Drac.

El dinar fou en el restaurant La Parra de Porto Cristo, on després hi va haver ball. En el restaurant La Parra els santjoaners coincidiren amb un grup de la Tercera Edat de Felanitx.

L'horabaixa es visità Cala Mesquida on els excursionistes es dedicaren a replegar camomil.la.

Als dos autocars i excursionistes santjoaners, s'uní un grup d'uns 25 turistes francesos, que quedaren encantats de la companyia de la gent de Sant Joan.

La campanya electoral

Míting del PP

El passat dia 27 de maig a la Casa de Cultura a les 21'30 es feu l'acte inici de la campanya electoral del Partit Popular, acte que reuní unes 400 persones, entre les que hi havia bastant de gent vinguda de fora, suposam que afiliats i simpatitzants el PP. Entre el públic hi havia alguns militants d'UM i PSM locals, que en respetuós silenci, escoltaren el programa europeista dels distints ponents.

Feu la presentació de l'acte el batle de Sant Joan Gabriel Mora intervenint en primer lloc Gaspar Oliver, President del PP Mallorca, seguit de la Vice-Presidenta del Govern Balear, Rosa Estaràs.

Seguidament fou la candidata al Parlament Europeu Francisca Bennasar la que es dirigí als reunits, manifestant

que és mare de 4 fills, i exposant amb senzillesa el programa europeista.

El darrer en intervenir i que tancà el torn d'intervencions fou el President Gabriel Canyelles.

Acabats els parlaments, en el mateix pati de la Casa de Cultura, els assistents pogueren degustar les nombroses coques, panades i cocarrois que hi havia preparats.

Aquest primer acte relacionat amb les eleccions al Parlament Europeu, es pot dir va ésser molt concorregut i es desenvolupà sense cap incidència.

Mítting del PSM

El passat dijous dia 9 de juny, dia del mercat setmanal, els dos regidors del PSM Gracià Sánchez i Francesc Nicolau, instal·laren el seu "lloc" entre els altres venedors que tenien estès dins el carrer Jaume Mas Noguera. Francesc i Gracià no es dedicaren a vendre productes, ells es dedicaren a regalar a les mestreses de casa i a tots els vianants que passaren per davant del seu lloc, els cossiolets amb una alfabetuera, al mateix temps que entra-

ven un tríptic amb el programa de les eleccions europees.

Al dia següent, el divendres dia 10 de juny, a la casa de cultura a les 21'30 el PSM celebrà un mítting on intervingueren Gracià Sánchez i Joan Antoni Salas i Roger Gotarredona.

A l'acte, al qual assistiren entre 60 o 70 persones, fou presentat per Gracià Sánchez.

Acabat l'acte, els representants del PSM, obsequiaren els assistents amb el tradicional cossiolet amb l'alfabetuera.

Animada festa de Sant Cristòfol

Com ja ens té acostumats la Peña Motorista Sant Joan va celebrar el passat diumenge dia 12 de juny la seva Festa de Sant Cristòfol.

Després del passacarrers per la Banda de Cornetes i Tambors del Centre Cultural es feren les beneïdes de vehicles que presidí la imatge de Sant Cristòfol.

Seguidament tingué lloc a la desfilada en la que hi participaren motocicletes antigues, com també mini-motos que despertaren la curiositat. Rafel Font i Cati Morey passejaren els seus autos antics, restaurats amb gust.

Les diferents carrosses ens oferiren una mostra d'algunes motocicletes en les que la Peña inicià l'any 1956 les seves excursions per tota l'illa. Una altra carrossa amb nines vestides d'asturianes i la figura de la Verge de Covadonga, al·ludint a la recent excursió de la Peña per terres d'Astúries i Cantàbria. L'altra carrossa presentada per Aires de Pagesia ens oferí una estampa mallorquina d'aquest temps.

Com acte final es va celebrar la missa en honor de Sant Cristòfol que oficià el rector mossèn Onofre Torres i al que hi assistiren molt de socis i feligresos.

Gent que va presenciar la desfilada i va aplaudir el bon gust i vistositat de les carrosses, en una festa que resultà animada i participada.

Joan Moratinos, muntanyer i aventurer

Joan Moratinos Jaume, aquest jove santjoaner fill de mestre Arnau Moratinos i de Catalina de Calicant, com totes les persones intel·ligents no cerca protagonisme gratuït. Per això són molts els santjoaners que sols els coneixen molt per damunt damunt. S'ha comentat, entre la gent major: "Aquest Moratinos és molt llest", "Diuen que té dues "carreres", "és un exeptr en informàtica" etc.

Fou el magazin "Brisas" dels passats dies 5 i 12 de Juny, que ens donava a conèixer una nova faceta d'aquest sanjoaner.

Joan Moratinos, juntament amb altres tres muntanyers mallorquins, feren una expedició al Rif, en el Marroc. Són un grup d'experts muntanyers que es juntaren fa 5 anys i que han recorregut la Serra de Tramuntana, els Pirineus i l'Atlas marroquí, tenint en projecte una expedició als Andes.

Aquesta visita a les muntanyes del Rif ha estat una interessant experiència d'aquests muntanyers mallorquins.

Aquesta nova faceta de Joan Moratinos ens confirma que les persones, inclosos els més cerebrals i pragmàtics, no refuen l'aventura i "l'empresa romàntica".

40.000 alfabegueres

No sabem fins a on és ver l'afirmació que va dir qualcú de l'oposició de què "l'alfabeguera fa por als mosquerins però crida els vots".

El que sí és cert es que l'alfabeguera, aquesta olorosa i modesta planta, és una planta molt agradable que "cau bé a tothom" i que per tot arreu de Mallorca el PSM regala aquesta planta en els seus mítings i trobades electorals.

La notícia que ens confirmà Miquel Nicolau Company (Parrec) de què dels seus invernacles de Son Duran havien sortit 40.000 alfabegueres en demostra l'acceptació d'aquesta planta i la importància de l'explotació d'aquesta família santjoanera, on baix de més

Eleccions Europees

No cal fer cap comentari. Els números canten per si sols. En els quadres que més avall reproduïm, queda ben reflexat on han anat els vots dels electors que votaren el passat dia 12 de juny, i al mateix temps els canvis que s'han produït, analitzant les quatre darreres "confrontacions".

ANYS	1986	1989	1993	1994
PP	482	592	733	607
PSOE	126	126	102	55
CDS	160	136	12	
PSM	54	61	168	151
IU	5	11	14	21
UM	-	-	76	62

En les Eleccions Generals d'ara fa un any (6-06-93) el percentatge de votants fou del 81,15 %. En les darreres eleccions (Eleccions Europees) del 12-06-94 el percentatge de votants ha estat del 66,95%.

Com es pot veure, la participació de l'electorat santjoaner es pot qualificar de "regular", tirant a alta.

D'altra banda la diada de les eleccions europees va transcórrer sense cap incidència. Les més electorals foren presidides per dos veïns no nats a Sant Joan. En el Distric primer (Casa de Cultura) va presidir Felip Ramis Coll i com a vocals Josep Jaume Morey i Joan Obrador Prohens. En el distric Segon va presidir Juan-Manuel Garcia Hevia i foren vocals Joan Estelrich Blanch i Maria Ferriol Bou.

El cens total d'electors és de 1.407 votants dels quals en votaren el passat dia 12 de juny un total de 941 (vots vàlids)

de 1.000 m2 d'invernacles s'hi fan planters i flors de diferents tipus, des del modest "gerani", a plantes-rameillers de colors vius i exòtica bellesa, juntament amb plantes d'hortalisses i arbres (ullastre, alzina, garrover, etc.)

És la zona de Son Duran possible-

ment la de més invernacles del nostre terme municipal. Miquel Matas, Gabriel Mora i Miquel Nicolau, cada un dins la seva respectiva especialitat, han eixecat dins Son Duran unes "explotacions" que podem qualificar de modèliques.

Mossèn Josep Estelrich i el muntanyisme

Tots els santjoaners coneixem a mossèn Josep Estelrich i Costa, un home per a qui no existeix la paraula "jubilació". Tots desitjam que visca molts d'anys, que segueixi fent coses per a la cultura, per a Sant Joan, per a Mallorca, en definitiva per a la vida.

És sorprenent les múltiples activitats que duu a terme Mossèn Josep i a part de la investigació històrica que tots coneixem, per als llibres que ha publicat darrerament i per a les col·laboracions que segueix fent en les dues revistes locals, don Pep romp un poc els motllos de molts d'intel·lectuals, amb el seu tracte directe, el seu bon humor realista, en definitiva, amb el seu caràcter dinàmic i treballador.

Per això reproduïm unes notícies i declaracions de mossèn Josep Estelrich, que publicà el diari **El dia del Mundo**, en la seva edició del diumenge dia 12 de Juny i que ens donaran a conèixer millor a D. Pep Estelrich.

"En Josep Estelrich, a més de capellà de les monges tancades de Sant Jeroni, a Palma, és des de 1988 qui diu la missa quan es celebra a Mallorca la festa de San Bernat de Menthon, patró dels muntanyencs"

"En Josep, santjoaner, conta que "el meu primer contacte amb la muntanya fou, evidentment, a l'Escolania de Lluc. Les hores o dies lliures, trescàvem tot el terme d'Escorca. Per Pasqua, visitàvem totes les possessions dels voltants. Poc a poc me n'adonà del gust que passava, la qual cosa també suposava una sèrie de frustracions. Me'n record d'una excursió al Puig Major quan jo tenia 7 anys. Els més grans pensaven que els d'aquesta edat érem massa petits i ens deixaren abaix mentre ells pujaven".

"Estudiant al Seminari, el temps lliure era molt poc. Per això anava d'excursió durant les vacances d'estiu, quan ningú surt a la muntanya. De tota manera, més envant quasi sempre he

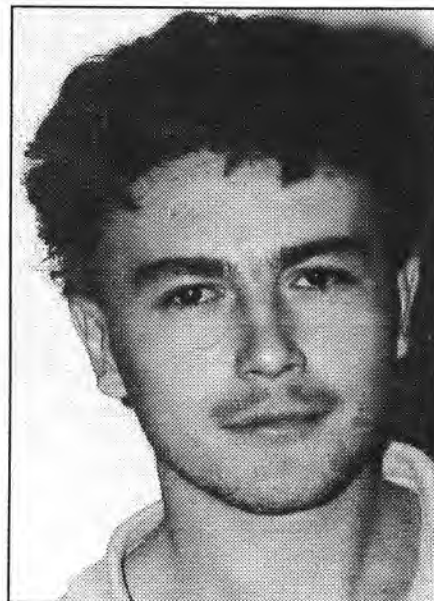
trescat amb la companyia d'un grup, encara que l'excursionista cerca la solitud. Per això, els moments més hermosos d'un itinerari tal vegada són quan un parell d'amics pugen i s'esforcen en silenci. És ver que els religiosos sempre hem volgut crear grups d'excursionisme, per ventura perquè la Serra convida a la comunicació i al mateix temps a la reflexió, sense oblidar que cada excursió té un contingut pedagògic de primer ordre".

"Ara bé, com a santjoaner, també he de dir que el Pla ofereix indrets molts interessants. Sempre és bo combinar els boscos i les zones esquerpes de muntanya amb els turonets de l'interior de Mallorca, però si he de destacar alguns recorreguts, anomenaria, segons el meu gust, el Camí de s'Arxiduc i el Teix, el Tomir amb la seva meravellosa vista sobre la Badia de Pollença i els conreus de Sa Pobla, i l'espectacularitat del Torrent de Pareis".

És obligat parlar del pare Rafel Joan (M.SS.CC.), antecessor d'en Josep Estelrich en les celebracions de Sant Bernat de Menthon: "El pare Rafel Joan fou un dels primers guies d'excursionisme. Em va omplir d'orgull quan ja major, em digué que jo seria el seu hereu. Des de 1988, tenc l'honor de dir la missa, encara que el pare Rafel Joan

morí l'any següent. També he d'agrair a Benigne Palos, tota una institució, la meua participació en la festa. Tenc una gran amistat amb ell, autèntica com la que hi ha sempre entre dos muntanyencs".

La dimisió de Pep Mas d'Arrels

El diari Última Hora del diumenge dia 12 de juny publicava la notícia de la dimisió del regidor d'Arrels en Pep Mas, prevista pel dimarts següent dia 14.

El mateix diari el dia 14 publicava unes declaracions del balte Gabriel Mora on afirmava desconèixer les intencions del Pep Mas de dimitir dels seus càrrecs de Tinent-Batle, Delegat d'Esports i Joventut, i afegia "Si tenc que governar en minoria, ho faré, perquè a mi lo únic que me preocupa és dur lo millor possible la Batlia i treballar en benefici del poble.

Aquests són els comentaris i declaracions que publicava Última Hora.

La dimisió de Pep Mas s'ha confirmat, dimisió que sols afecta al seu càrrec de Delegat d'Esports i Joventut i Tinent-Batle ja que Pep Mas de moment segueix com a regidor.

Això és el que saben en el moment de tancar l'edició del mes de juny. Possiblement el proper mes poguem ampliar notícies sobre el particular.

En Llorenç malcasadís i na Sussaina des Fil

El passat dia 11 de juny, a les 22 hores, en el local del Cine Parroquial de Vilafranca es feu l'estrena de l'entremès "Llorenç malcasadís...", sota la direcció artística de Tomeu Garí i el següent repertori:

Llorenç: Tomeu Bauzà (Putxo)

Onclo: Gabriel Company (Forner)

Conseller: Joan Nigorra (Petrer)

Sebastiana: Bàrbara Matas (Cartera)

Sussaina: Joana Fullana (Sabatera)

La manca de publicitat i el fet de fer-se a les 10 de la nit del dissabte vespre, restà públic a l'actuació del grup de teatre de Sant Joan, però els assistents rigueren de bona gana i quedaren admirats i satisfets de l'actuació de Biaxos i Capgirons.

Als assistents se'ls fou entregat un programa de mà, on hi ha unes comentades dades sobre l'entremès.

El text del programa, que més avall reproduïm va esser redactat per Tomeu Garí i Catalina Lluïsa Gayà.

En Llorenç Mal Casadís és un entremès que es va publicar per primera vegada a Palma l'any 1.841. És d'autor desconegut i la darrera versió que coneixem és la que va fer en Llorenç Moyà a l'any 1.967.

QUÈ ÉS UN ENTREMÈS? És una peça dramàtica de caràcter burlesc. Es tracta d'un gènere eminentment popular que es va representar des de l'Edat Mitjana fins a començament del segle XX. Quasi totes les versions que s'han conservat són dels segles XVIII i XIX.

El llenguatge emprat és dialectal, viu i directe. Quasi tots els entremesos estan escrits en vers i el contingut és popular.

L'acció es situa en un ambient pagès i, amb un realisme còmic, ens presenten un món picaresc que, a la vegada, ens escriu els costums i la parla de la gent del carrer.

Els personatges dels entremesos són fonamentalment materialistes i es

mouen quasi sempre per instints bàsics: el sexe i la fam.

Es representaven en ocasió de festes populars i familiars; moltes vegades a les matances.

El motiu pel qual hem volgut representar aquest entremès és per treure a llum una cosa nostra, forma part de les nostres arrels, de la nostra història...

Encara que pugui semblar una obra passada de moda, pensam que es tracta d'un teatre viu, senzillament perquè és capaç de divertir.

CASAMENTS

José Manuel Suárez Nuez (de Las Palmas) amb **Magdalena Rebassa Riera** (De Cas Garriguers) es casaren el passat dia 4 de juny a l'Església Parroquial de Sant Joan. El sopar de noces es feu en el restaurant Es Surtidor.

El novell matrimoni ha fixat la seva residència en el Pont Satri, a la finca propietat del pare de la núvia, a les proximitats del Surtidor

Joan Galmés Ferrer (de Petra) amb **Maria Rosa Florit Antich** (Boireta) es casaren el passat dia 5 de juny a l'Església Parroquial de Sant Joan. El sopar de noces es feu en el restaurant de can Tronca.

El novell matrimoni ha fixat la seva residència a Petra.

La nostra enhorabona als recients casats i a les seves respectives famílies.

NAIXEMENTS

Joan Fiol Cifre, fill de Miquel i d'Aina, va néixer el passat dia 19 de juny.

El recient nat és nét per via paterna de Joan Fosser i de Catalina Toniona.

La nostra enhorabona als novells pares, padrins i més família.

Remi Fazal Alawa

Possiblement la popularitat i afecte del que gaudeixen Damià Sastre i Antònia Gayà (Escolana) han contribuït a fer també popular el nin, fill de la nigeriana Kubrat, que va néixer aquí a Mallorca el dia 21 de novembre de 1991 i que fa quasi dos anys que viu amb el matrimoni Sastre Gayà.

Damià, del que tots coneixem el seu bon humor i acudits, un dia mirant a l'infant dormit, compongué aquesta cançó, que expresa tot l'amor i preocupació que sent pel petit "Tomeu":

**Vols que te digui un secret
petit petit a s'orella
quan no et coneixia reia
i ara plor des que et conec**

ALTRES NOTÍCIES BREUS

COOPERATIVA AGRÍCOLA

La Cooperativa Agrícola de Sant Joan celebrà el passat dia 11 de juny l'Assemblea General Ordinària.

LES "COSECHADORES"

Durant la segona setmana de juny les "cosechadores" de cereals han co-

mençat la seva tasca anual. Una nova màquina propietat de Joan Galmés (de Son Cucuí) s'ha afegit al "parc" local.

Tots els comentaris que hem escoltat vaticinen una mala anyada, per falta de plujes. Esperem que s'equivoquin d'un poc o d'un molt.

BLAVETS

El nin Guillem Serra Bou (nét de Guillem Cotonet), de 8 anys d'edat, ha superat les proves pertinents i està previst que ingressi a l'Escolania de Lluç, en el proper curs. Des de fa uns cursos dos altres jovenets de Sant Joan estan estudiant a Lluç. Ells són Amador Antich i Miquel Nicolau.

Un viatge a Canàries

El passat dia 1 de Juny en el saló d'actes de la Banca March, es feu el sorteig de més de 100 premis entre els seguidors dels àlbums que ha publicat Última Hora i Brisas sobre "Dinosaurios", "Mallorca, Art i Història" "La Moneda a les Illes Balears".

El nin Josep-Jaume Mas Florit, nét d'en Pep Pagès (per part de pare) i de Jaume de s'Hostalet (per part de mare) ha estat premiat amb un viatge a Canàries, per dues persones.

L'alegria ha estat grossa per al nin i per a tota la família.

"AIRES DE PAGESIA"

El passat dissabte dia 4 el grup local de balls mallorquins "Aires de Pagesia" participà a una ballada popular a Vilafranca juntament amb altres grups: l'anfitrió "Vilafranca balla i bota", Guitarroners de Vilafranca, Marjal en Festa de Sa Pobla, i Tramudança de Manacor.

La ballada fou un èxit de participació, on el grup santjoaner demostrà que està consolidat i de molt bona qualitat musical, en el quefer com a grup d'animació popular.

Enhorabona i endavant.

Dia del Corpus

Fa anys que el dia del Corpus sol resultar destacat el carrer de Fra Lluís Jaume Honrant la solemnitat no escatimant sacrificis el posen ben decorat es veu que els seus veïns tenen un esperit animat i volen honrar la presència de Jesús Sagramentat Que pugui seguir molts d'anys la mateixa activitat també un grupet de joves hi volgué col.laborar Déu les pagui amb alegria i bona sort en so casar.

Catalina Jaume de Calicant

A Fra Lluís Jaume

Déu doni salut i vida en els seus descendents en els descendents que hi ha del nostre Fra Lluís Jaume aquell màrtir franciscà i mos concedesqui la ditxa de veure'l glorificar ell que tant se va esforçar per sembrar pau i alegria

Catalina Jaume de Calicant

Excursió pensionistes de "Sa Nostra"

Cada any dins es mes de maig Sa nostra es cuida de fer una excursió agradable resultant sempre nombrosa té fama de quedar bé que molts d'anys la poguem fer tan esplèndida i airosa.

Catalina Jaume de Calicant

Despedida

Quan un fa una cançó d'aquella cançó en respon

i si la firma amb el seu nom d'ella en pot dar relació En aquesta ocasió voldria ho sabés tothom no sé es perquè ni sé es com m'ha vedat es director.

No me sobra la cultura ni som massa espavilat però sempre he procurat no perdre la compostura el meu geni i figura és el que Déu m'ha donat i quan els temps haurà passat m'enduré a la sepultura.

Mirant la teva postura me fas sentir desdixat sé que estàs qualificat per aplicar la censura no pretenc de cara dura però ja n'estic cansat que me tengui censurat per sa meva beneïtura.

De mi no em treureu ni brot ja meu arribat a fartar per mi ho feis per empenyar que me lleveu qualque mot i així pareix de rebot que ja no tenc es cap clar m'estim més deixar-ho anar per no esser pardal de tot.

Jo tenc ben assimilat que me puc equivocar i no me fareu canviar en que vagi equivocat el qui està net de pecat se pot posar a pedregar tot un Déu desafiar i encara és la veritat.

Fent cançons m'he divertit d'una manera altruista i per presumir d'artista trob que tenc es cap petit además de lo que he dit tenc greus problemes de vista i per escriure a sa revista llavors no veig lo que he escrit.

No sé si estareu d'acord que sa vida és optimista però torna pessimista

quan tot queda en el record
pel qui duu la mala sort
sa vida resulta trista
abans de perdre la vista
valdria més caure mort.

Gràcies estimats lectors
jo me retir a ca nostra
l'experiència em demostra
lo que intent explicar-vos
vos agraesc es favors
i la tolerància vostra
i deixant ma amor per mostra
vos promet recordar-vos.

Gabriel Company
(Forner Boveta)

Altra despedida

Jo me trob massa cansat
dels meus anys de cantador
m'han fet perdre sa il·lusió
i me sent desenganat
just en el Vostre costat
Verge de Consolació
fui la meua depressió
d'aquest càlç desbordat
si deix ningú agraviat
a tots vos deman perdó
no era la meua intenció
alcançar tal resultat
si he caigut en el pecat
és perquè som pecador
i disposau d'un servidor
que ha fet cura d'humildat

Si qualcú n'està endarrer
del perquè m'he retirat
que ho demani confiat
i si puc li explicaré
el qui jutgi en es forner
podria anar equivocat
qui no vol esser jutjat
jo tampoc el jutjaré.

Gabriel Company
(Forner Boveta)

Això que molts deim "sa tele"

Ja està clar que hem de fer cas
d'es punyetero caixó
de sa propaganda, pas

de segons què, dic que no
tant m'és paper com pedaç
perd poc temps en mirar-lo.

Notícies, Telediari,
càntic, ball i "un, dos, tres"
està en el meu calendari
ja que per riure em serveix
televisiva a diari
ben cert que no me diu res.

Tot fa sa mateixa olor
de política i futbol
pirateria i terror
droga, desastres i dol
fan fira de lo pitjor
sense sortir del redol.

Drames, que ho són desastrosos
de "porno" o diguem carn
fets de "secuestro" espantosos
ho mostren i ja ho diran
redols de fam horrorosos
diguent ja ho arreglaran

Senyors de molt de renom
que van robant a grapades
fent vasa, planta i nom
i sols no fan ni petjades
van riguent-se de tothom
amb ses butxaques inflades.

Així que vos dic senyor
la propaganda dolenta
és un joc molt perillós
que es cervells desorienta
en lloc de fer-mos favors
de malícia mos rebenta.

Mal llamp! la mala llavor
escampada arreu del món
passem de Televisió
i a passejar no sé a on
només veure lo millor
bons programes? a on són?

Bàrbara Matas i Sastre

Al meu fill

El meu infant des del bres
em conta mil poesies
d'estels, d'ocells, de gavines
d'un drac que crida enfadat

em diu amb veu "temblorosa"
mare, que no veus el drac?
no sents com crida i com brama?
Ressona la seva veu
com un foc de vives flames.

Fill meu, on és aquest drac
que tant t'assusta i t'ensorra
no veus que no és més que la lluna
que juga amb les fosques ombres?

No t'has d'assutar fill meu,
del silenci de la nit
Quan hi descansis al bres
molts estels no són dormits.

No els pots veure petitet
perquè el cel està molt alt
però darrera les ombres
hi ha un cel il·luminat.
No hi ha ningun drac malvat
ni gegantes, ni gegants,
és un mar ple d'energia
que tots junts hem de cuidar.
perquè si estimes el cel
la mar, la terra i l'aire
no tenguís ànsia fill meu,
que podràs romandre en calma.

Maria-Antònia Ripoll

Les gloses d'en Guillem Bou

Guillem Bou, també conegut per en
Guillem Cotonet, desiara compon qual-
que glosa. Avui treim a aquesta secció
un parell de "rul.los", com diu ell, que
en diferents ocasions ha "amollat":

Ja que heu reelegit en Guiem Bou
ara vos vull fer una glosa
ja servec per poca cosa
i quan no servecqui per fer nosa
al manco puc fer renou.

Glosa que va fer quan fou reelegit
vocal de la Junta Directiva de la Terce-
ra Edat.

Per nosaltres és un dia gran
que mos convida a fer gloses
vegent que s'aprecien ses coses
que sabem fer a Sant Joan.

Aquesta la va fer el dia 27 de maig
passat, després de dinar en el Poble Es-

Escaparates, una empresa santjoanera

ESCAPARATES, un nom representatiu d'uns professionals que duen a terme tasques pròpies del comerç: les tècniques de venda visual, aquell mostrador que crida l'atenció del client quan passa pel carrer, aquella sensació d'equilibri i harmonia dins un comerç, petit o gran; una política comercial que fins no fa massa temps estava reservada a les grans cadenes comercials, però a poc a poc el petit comerciant ha vist la rendibilitat que suposa la imatge, essent aquest un dels principals punts de la modernització del comerç.

Però això només varen esser els començaments de l'empresa, el client no necessitava només l'assessorament d'imatge, sinó que també són necessaris uns objectes decoratius, des d'un maniquí a qualsevol objecte que, degudament col·locat, cridi l'atenció del client, així com rètols indicatius que comuniquin al client què passa per davant el mostrador l'oferta d'aquell comerç sense necessitat d'entrar a dema-

nar. Acabava de néixer ESCAPARATES: tot tipus d'articles i serveis per a la decoració comercial.

En Llorenç Llull, el cap de tota aquesta organització, sempre ha tengut present una paraula: professionalitat que, juntament amb l'atenció al client i l'experiència dins el ram, ha permès que el nom d'ESCAPARATES tenguí un significat dins el món de les tècniques de venda visual.

Els noms de comerços que poc a poc anaren confiant a ESCAPARATES les decoracions dels seus mostradors és de tots prou conegut: EUROCARNAVALES, ROXA, TIBURON, JORDI'S...

Tots sabem que una empresa no es pot aturar al naixement, sinó que ha de créixer, amb mesura i ferma, ha d'evolucionar amb el mercat aquella frase feta de renovar-se o morir. No es pot estar aïllat dins un món com aquest, l'actualització permanent és imprescindible de la mateixa manera que el contacte i les relacions amb els altres professionals del sector, on s'ha suplert la paraula competència entre professionals per la paraula competitivitat del sector.

Des d'aquells primers rètols que es feien manualment per a una sèrie de comerços, la demanda ha obligat a incorporar noves tècniques de retolació basades en la informàtica, la qual cosa ha permès atendre altres demandes

com la retolació de vehicles, elaboració i col·locació de rètols comercials de tot tipus..., més econòmics i perfectes.

També el disseny i l'elaboració de rètols artístics va permetre la introducció dins el sector de decorats per a espectacles, en particular decorats escènics, tant per grups de teatre com per departaments d'animació d'hotels. Actualment els decorats per a espectacles d'animació hotelera és la feina a que més temps dedicam, cadenes prou conegudes com la Cadena SOL, IBEROSTAR, ACORN, ROYALTUR, VIATGES BARCELÓ,... figuren dins la nostra llista de clients habituals per a la realització tant de decorats artístics com de rètols indicatius, pels seus hotels de Balears, la Costa del Sol, Costa Blanca, Canàries i altres indrets. Darrerament els nostres treballs han traspassat les fronteres de l'estat espanyol, havent realitzat una sèrie de decorats per a hotels de Xipre i de Santo Domingo.

Per a dur a terme totes aquestes feines es necessita un gran equip humà i tècnic; en aquests moments, i comptant la part d'organització, el taller de pintura i fusta i el taller informàtic hi ha nou persones treballant a l'empresa. El taller està a un local dins el terme de Sant Joan, a la carretera de Palma a Manacor a l'entrada de Vilafranca.

POEMES, GLOSES I GLOSADORS

panyol, després de la inauguració de l'exposició d'artesanía al Gran Hotel.

Si son pare és de Llubí
i sa mare de Sencelles
ella és una de ses femelles
de ses millors que hi ha aquí.

Aquesta la feu a una Consellera del Govern Balear, que se va sentir afalagada per la glosa d'en Bou.

En Joan Matas s'ha destacat amb aquest obsequi a ses senyores i en que totes siguin joves amb aquest conjunt de filoses es temps lliure s'ha acabat.

Aquesta glosa d'en Bou fou improvisada el dia del dinar de la Tercera Edat, quan el Ferrer Peremates va fer entre d'unes filoses a les distintes senyores que presidiren l'acte.

LLEGIU

DAMUNT

DAMUNT

L'amo Andreu Galmés (Sobrassada)

George Sand, l'escriptora francesa, que visità Mallorca el segle passat i que no tenia pèls a la llengua, autora del llibre "Un hivern a Mallorca", va assenyalar i recalcar alguns dels nostres costums o "defectes". Entre les seves observacions hi ha la "devoció" o extremat esment dels mallorquins envers dels porcs. Aquest "culte" al porc fou ironitzat per l'escriptora francesa.

Fa bastants d'anys i en un article que vaig publicar a la revista "Sant Joan", titulat "Els Pés des Porcs", parlàrem de la importància del porc, del porc gras, dins l'economia de Sant Joan.

Avui la ramaderia porquina, podríem dir que és insignificant havent perdut aquella importància econòmica que un dia va tenir.

Perquè ens parli dels costums i d'aquella època, hem entrevistat a un dels darrers compradors de porcs grassos i que encara és entre nosaltres. L'amo Andreu Galmés Bauzà (Sobrassada) ens ha contat moltes coses i curiositats d'aquella època de la postguerra.

-L'amo Andreu vós féreu de comprador de porcs grassos?

-Sí, jo comprava per a un industrial felanitxer, Alexandre Tejedor, que tenia de "corredor" a l'amo Pere Manxa.

-Se pesaven molts de porcs a Sant Joan?

-Hi havia dies que dins Sant Joan, se pesaven més de 100 porcs.

-Què se feien amb tants de porcs?

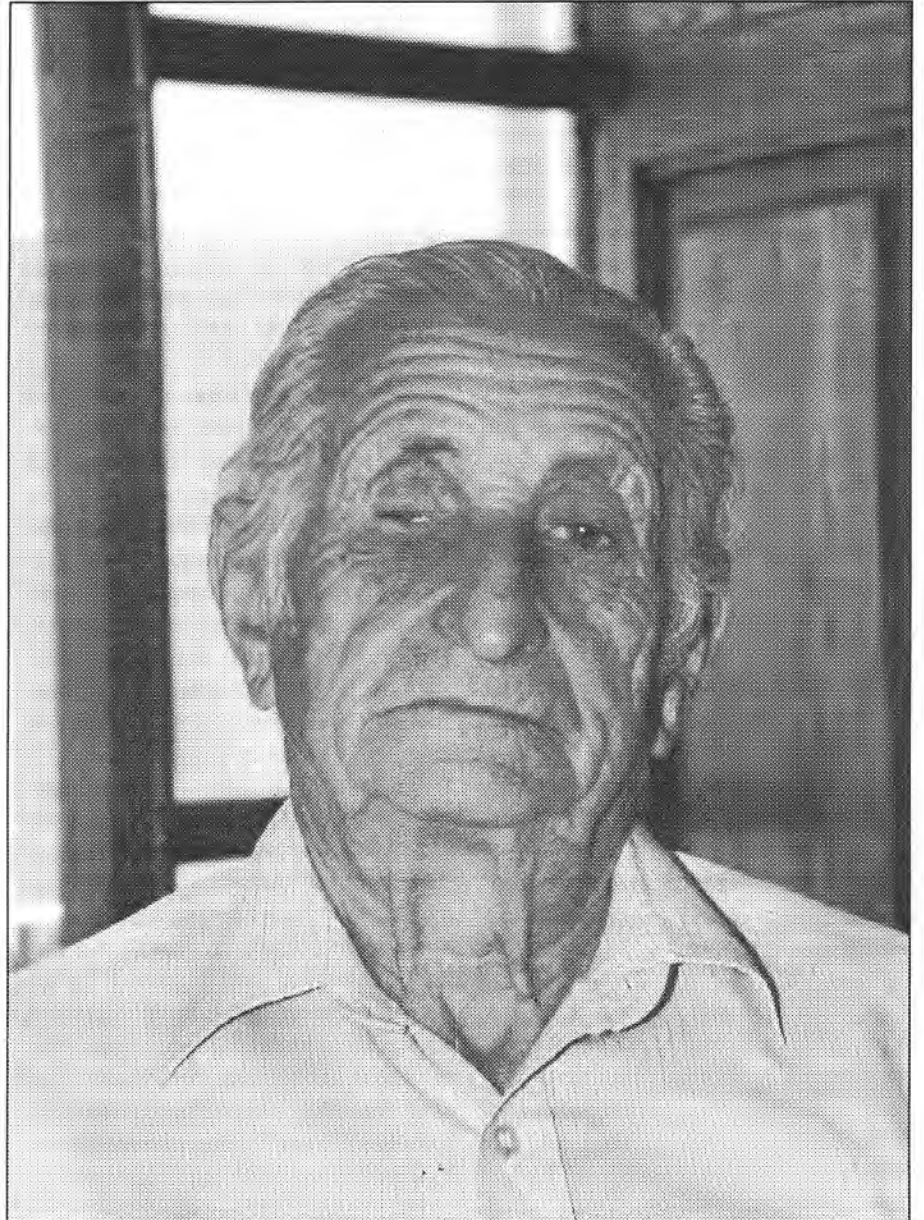
-Molts de porcs blancs eren embarcats cap a Barcelona.

-A Barcelona on eren duits?

-Se feien uns embarcaments de 200 ò 300 porcs que anaven destinats a la Casa Camet.

-Era un abastidor, "corredor" o matancer?

-En "Camet" tenia una granja on hi havia entre 700 o 1.000 porcs, era un depòsit regulador i des d'allà se servia en els "mataderos" de Barcelona i la província. Em Camet era un gran comerciant, quan veia que feien falta porcs els treia. Quan en Camet venia a Mallorca, els porcs pujaven una pesseta

per arrova. Els fabricants (matancers) de Mallorca, quan sabien que en Camet era per Mallorca, sabien i deien "es porcs pujaran".

-Venia a Sant Joan en Camet?

-Li agradava molt Sant Joan, perquè aquí hi havia uns bons porcs... En Camet, era molt actiu, era un esperit... se tirava pel mig dels porcs i s'embarcava amb els porcs.

-En Tejedor, aquest "matancer" de Felanitx, tenia una bona fàbrica?

-En Tejedor tenia una plantilla de gent que feia feina a la matança de 70 ò

80 persones.

-Hi havia altres compradors de porcs grassos a Sant Joan?

-Sí, érem uns quants:

-En Josep Costa comprava per a un abastidor, per a l'amo en Damià Amador de Santa Margalida.

-N'Esteve Borràs comprava per n'Isidre Avellanet de Manacor.

-L'amo En Bernat de Na Putxa comprava per a la matança de Sant Joan. Quan l'amo En Bernat "Putxo" se retirà, va ser en Rafel de Calicant el comprador de la Matança de Sant Joan.

-Vós només compràveu p'en Tejedor?

-També comprava per a un abastidor en Sebastià Perelló de Santa Margalida.

-Com va esser que vos féreu comprador de porcs?

-Mon pare, Esteve Galmés, abans del "Moviment" ja comprava porcs per a n'Aguiló. Jo vaig començar als 20 anys.

-Quins eren els preus dels porcs passat el "Moviment"?

-Un porc bo donava 8'5 Kg. per arrova, que eren uns 10 quilos i mig i se pagava a 20, 22, 25 pessetes s'arrova.

-Se feien molts grossos els porcs negres?

-Hi havia porcs negres (truges) que quan les treien feien es 200 quilos.

-Es porcs normals, quin pes feien?

-El porc més normals era el que feia 150 ò 160 quilos i era el que donava més bon resultat a l'amo i en es mantancer.

-En es Pes dels Porcs de Sant Joan, se pesava cada dia?

-El pes dels porcs estava aquí on ara hi la placeta "des brollador", davant Ca Na Mates i se pesava cada dia, des dilluns fins en es divendres.

-Se devien "girar" molts de doblers?

-Es dissabtes cobràvem des fabricant, de s'abastidor i es diumenge tots es compradors pagàvem es porcs que havíem comprat en es poble durant la setmana.

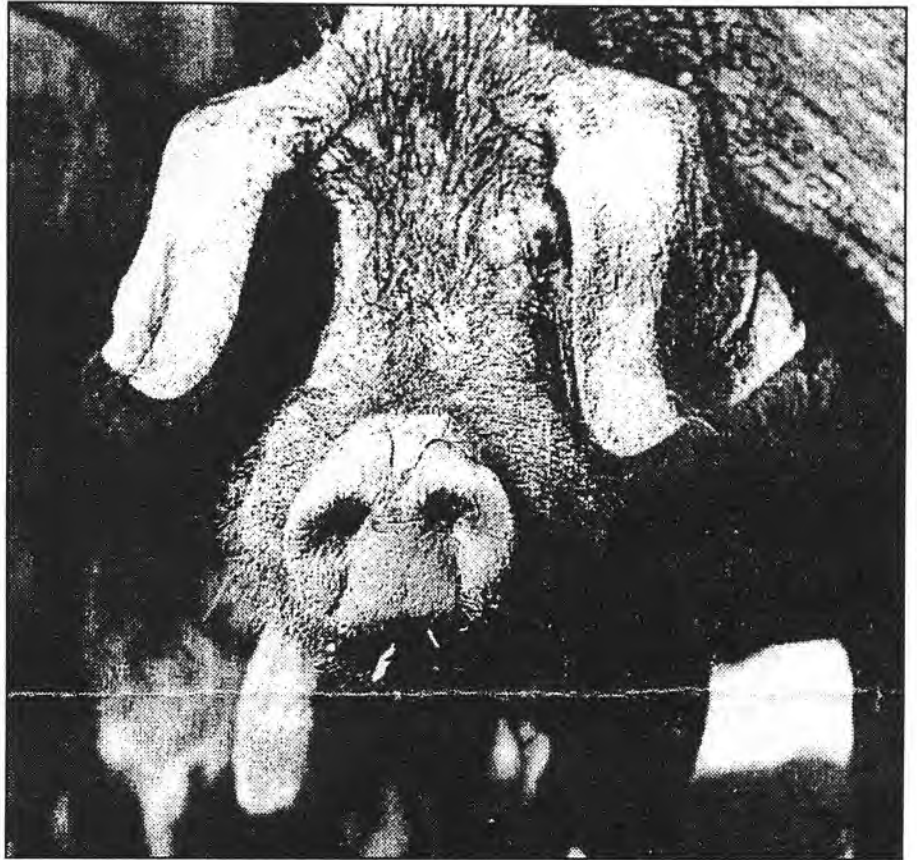
-A Ciutat, on era que se reunien els fabricants (matancers), comercials, abastidors i compradors de poble?

-A sa Llonja i a Cas Maonès se trobaven tots els comerciants i tothom pagava amb un dobler damunt s'altre, res de xecs.

-No teníeu por d'un atrac amb tants de doblers en efectiu?

-No, i tornàvem amb so correu, amb sa camiona i mai vàrem veure senya de res, o intents d'atrac. Eren uns altres temps.

-He sentir dir que la temporada de pesar porcs, devers la placeta i ca-

rrers confrontants, per tot hi havia porcs. Com se feia perquè cada comprador conegués els seus porcs?

-Cada comprador o corredor, senyava els seus porcs, amb la seva pròpia senyal, una senyal que era la pròpia del seu senyor i era la mateixa a tots els pobles de Malloca, on compraven porcs.

-Els senyaven amb pintura?

-Feien una senya tallant les cerres, per fer la senya, els compradors se valien d'unes tisores aposta, que sempre duien dins un estoig de pell dins el butxacó. Eren unes tisores voltades, que servien per fer aquesta senyal d'identificació exclusiva de cada fabricant.

-Amb tants de porcs, no en fugia qualcun?

-Una vegada trobàrem una truja molt fiera, era d'un extern que estava a Sa Rota des Teco. Aquesta truja quan va estar pesada mos va fugir i va estar uns quants dies perduda. La trobàrem baix del camp de futbol. La cercaven amb cans i un parell d'homes, i s'amagava dins sa garriga i llavors sortia a pasturar. Era una truja molt fiera que s'afuava a la gent.

-Hi havia persones que entregaven els porcs "plens"?

-Sí, a Sant Joan hi havia unes 10 ò 12 cases, sempre els mateixos, que tenien aquest mal costum. Era un frau molt brut.

-No hi podien fer res?

-El comprador no podia denunciar-ho perquè te creaves un contrari, però els adverties: "No doneu berenar en es porcs". Se donaven la culpa un a s'altre: "Això ha estat sa dona..." i excuses per l'estil...

-S'engreixaven porcs blancs i porcs negres?

-Per enviar a Barcelona eren més bons els porcs blancs, per la seva resistència, tenien més bona cama. Es porc blanc donava molt bon rendiment si menjava pinso.

-I es porc negre que ara pareix se torna a "posar de moda"?

-Per fer sobressada, era molt millor la carn del porc negre. Si menjava ordi, faves i figues tenia una carn molt més forta, molt adequada per obrar porquina.

-Com traginaven els porcs gras-

sos?

-Més enera traginaven es porcs grassos amb carros. En temps meu, ha estat en Martí Putxó qui se va dedicar duant molts d'anys a tragar porcs grassos de Sant Joan a matances de tot Mallorca. Alguns fabricants (matancers) tenien el seu propi camió. N'Aguiló de Sóller tenia un camió de gasoil amb la carrosseria amb dos sostres.

-No hi havia discussions a l'hora de pesar els porcs?

-Més d'una vegada. Unes vegades era es comprador amb l'amo per dur es porcs panxa plena i altres era amb els pesadors, encara que poques vegades.

-Qui eren els pesadors?

-Varen esser pesadors durant molts d'anys en Francesc Rafalet i en Pep París de Na Mates. Se pesava amb una romana i sempre hi havia voluntaris, amics de l'amo dels porcs que li ajudaven... El dia de pesar els porcs era com una petita festa.

-Quants de porcs s'engreixaven cada any?

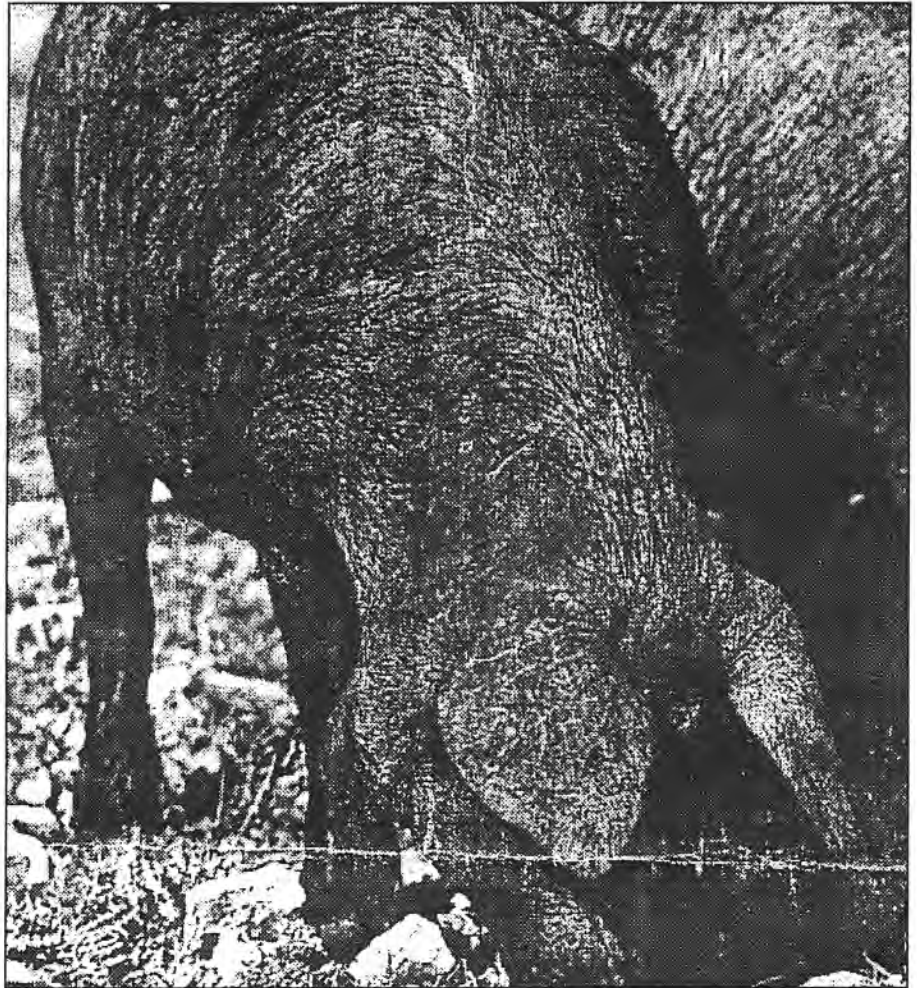
-Un dels escrivans de la Sala, en temps que Don Jordi era el Secretari, em va dir que aquell any s'havien pesat més d'11.000 porcs.

-Qui eren els qui engreixaven tants de porcs?

-Deixant de banda les possessions grosses: Son Brondo, Son Gual, Sa Bastida, Els Calderers, Son Gil i altres, que feien unes engreixades grosses, les altres possessions i lloquets més petits i molts de conradors grossos de dins el poble feien una bona engreixada, segons es quarteres d'ordi que sembraven i es figueral que tenien i així a llocs com Son Dexotta feien de 15 a 20 porcs, els Solanders en feien 10 ò 12, l'amo Joan Ordines també en feia de 10 a 12 i així una llista molt llarga.

-Com duien els porcs fins en es Pes?

-A ses possessions hi havia vegades que els anaven a pesar allà, i altres els duien amb so carro fins en es Pes. De dins es poble tothom els duia caminant, tira-tira des corral fins en es pes. L'amo En Francesc de Son Roig, que era un homo molt popular, sempre venia a peu de Son Roig, i es deia que treia es porcs

grassos també els manava a peu, però com que era un homo tan popular, que sempre convidava a tothom, a s'hora de treure es porc sempre tenia 10 ò 12 ajudants, quasi un home per cada porc...

-Hem donat una passada per damunt damunt al fet o "economia dels porcs grassos", ara vos vull fer unes darreres preguntes: Sant Joan era l'únic poble de Mallorca on s'engreixaven tants de porcs?

-Sant Joan era un dels pobles on se n'engreixaven molts, però també n'engreixaven per altres pobles... per això era un fet normal l'embarcament de porcs pel port d'Alcúdia i el de Palma, en arribar la primavera de s'hivern (tardor)...

-Fa un poc heu dit que tant a ses possessions com es conradors de dins es poble engreixaven porcs en proporció a s'ordi i figues que collien. Com era això?

-Fa estona hi havia moltes més fi-

gueses a Sant Joan, en els darrers 30 anys s'han arrabassat es noranta per cent de figueres... unes perquè havien tornat velles i se morien i altres les han arrabassades perquè feien nosa per llaurar i la figa no valia res...; però abans sa figa també s'exportava a França, se feien uns caixonets de figues "angelines", les aplanaven i les escaldaven i tornava blanca. A Gosauba i a Sa Bastida n'hi havia molta de figa "angelina". A Sa Bastida tenien jornalers de Maria, 10 ò 12 dones que venien a peu de Maria i estaven tota la setmana a Sa Bastida... Eren uns altres temps.

-Gràcies l'amo Andreu per tot el que ens heu dit sobre el fet d'engreixar porcs, que era tan important per a l'economia de moltes famílies santjoaneres.

Miquel Florit Huguet.

Els rectors de Sant Joan (ss. XVI-XIX)

Notes biogràfiques (3)

ANTONI RAMIS, llicenciat en teologia (1634-1680)

Quaranta-sis anys i mesos va durar el rectorat de Mn. Antoni Ramis, el rectorat més llarg de la història parroquial. El seu entorn familiar és ben interessant. Es tracta d'una família benestant de Ciutat. El llinatge familiar era RAMIS, però els primogènits de cada generació, segurament per exigència d'un vincle testamentari, prenien el llinatge BIBILONI. Són Cristòfol Bibiloni i Ramis, a qui per distingir-lo anomenarem **mitjà** (+1646), germà del rector, i Cristòfol Bibiloni i Ramis, **menor** (+1702), nebot de Mn. Ramis.

Cristòfol Bibiloni i Ramis, **major**, comprà a l'honor Antoni Nicolau la possessió dels Calderers, amb dos comprers per la Cort, ço és la primera a 28 set. 1618, per preu de 3.348 lliures, i la 2ª a 14 gener 1619 per preu de 1.841 lliures. (1). A més, tenia arrendada la possessió de son Genovard i quan morí devia l'arrendament; per pagar-lo, va ser segrestada dels seus béns la quantitat deguda; els seus fills, Cristòfol Bibiloni i Ramis, **mitjà**, Antoni Ramis, el rector, i Caterina Ramis (+1657) i tengué d'ella el fill hereu, Cristòfol Bibiloni i Ramis, **menor**, i tres filles: Melciora, muller d'Antoni March, de Pollença, Margarida, casada amb Martí Rapo, apotecari de Sineu, i Anna, donzella (+1697). Sostengué un plet amb diversos compradors de terres en els Calderers, pretenint que eren obligats a participar en el pagament de 8 lls. cens. amb les quals estava gravada la possessió quan ell va comprar la major part (3). Morí a Sant Joan, encara jove, el 30 de desembre de 1646 (4).

Cristòfol Bibiloni i Ramis, **menor**, fou el manco afortunat de la família i segurament el qui ocasionà més maldecaps a l'oncle rector. Es casà amb Joana Cerdà i Font, natural de Ciutat. No tengueren descendència. Va vendre la finca dels Calderers, que l'any 1662 ja era propietat de Pere de Verí. Mn. Antoni Ramis -propietari de quatre quarterades a son Rabassa, herència segurament del seu pare, d'una quarterada de vinya a son Roig, que l'any 1658 havia adquirit dels germans Joan i Gabriel Miralles, i d'un trast i pa-

ti de terra que és un jardinet, que havia comprat a Joana i Pere Fiol l'any 1667- el que va fer hereu general usufructuari; morint el nebot sense hereu mascle, l'usufructe havia de passar a les tres nebodes, en parts iguals; després de la mort de les nebodes, l'heretat del rector Ramis s'havia de destinar a obra pia (5).

En la visita pastoral de 1673 s'ordena al rector Ramis **que repar la casa de la rectoria, dins de un any, perquè va en manifesta ruïna** (6). El rector no complí l'orde, però reconeixent en el testament el seu descuit, **per pur amor de Déu i per lo que haurà faltat de son ofici de rector, deixa a la rectoria de dita vila lo celler que adquirí visí de ella** (7). El seu successor Rnd. Pere-Antoni Palet tampoc arribà a fer l'ordenada reparació. El següent rector, Mn. Joan Escanelles, a penes arribat a la parròquia, exposa al Sr. Bisbe que **las casas de la rectoria están del todo arruinadas, i dicha ruïna se ha ocasionado de que los rectores anteceores al suplicante nunca han querido reparar dichas casas**. Ja l'havien tengué abandonada a la rectoria els dos rectors, germans Arnau i Pere-Joan Gayà (8), i, segons diu el rector Escanelles, més l'hi tengué el successor d'aquells, el rector Antoni Ramis, **que lo fue por espacio de 47 años, a quien se ha de atribuir la mayor ruïna de dichas casas, por el poco cuidado que tuvo de repararlas**. Mn. Escanelles demana al Bisbe que obligui els hereus dels rectors antecessors, singularment Cristòfol Bibiloni i Ramis, a pagar les necessàries reparacions. Justament per aquells dies, octubre de 1696, el nostre infortunat personatge es trobava detingut a les presons reials de Bellver, per un delict que els documents no especifiquen. Pel juliol de 1698 el rector Escanelles encara reiterava la seva petició (9).

Cristòfol Bibiloni i Ramis, **menor**, morí el 31 de desembre de 1702; féu hereva usufructuària la seva viuda Joana Cerdà, emperò deixava molts de creditors i els seus béns foren segrestats. Entre aquests creditors hi havia la comunitat de preveres de la parròquia a la qual el difunt devia, des de l'any 1674, les pensions de 10 lls. censals, més l'almoïna d'alguns sufragis anuals i de 100 misses que el seu

oncle havia llegat en el testament. Per altra banda, la viuda retenia l'heretat del rector que, segons disposicions testamentàries d'aquest, havia de passar a les nebodes, les quals renunciaren al seu dret en favor de la parròquia. Es va mantenir un llarg plet entre el comú de preveres i Joana Cerdà. Entre altres coses, el procurador del comú es queixava de què **la quarterada de vinya de son Roig, ara és ermàs**. La darrera notícia que consta en la documentació és una moratòria concedida per la parròquia a la viuda, el 7 de gener de 1719 (10). Joana Cerdà morí l'11 de desembre de 1726; llegà **5 ss. per la canonització de Sor Thomassa, i altres 5 ss. per oli per cremar davant el cos del Bto. Ramon Llull** (11).

L'acció pastoral del rector Antoni Ramis mostra també alternatives de llums i ombres, com la vida dels seus familiars. Vacant la rectoria de Sant Joan, per renúncia o incapacitat del Rnd. Pere-Joan Gayà, Mn. Antoni Ramis, aleshores prevere jovencell, atret pels aires santjoaners que havia fruit pels Calderers en la seva adolescència, aconseguí el càrrec. El primer vestigi del seu rectorat l'hem trobat en el llibre d'obrerries: a 11 de juny de 1634 pren comptes als obrers de la Mare de Déu Assumpta. Dos dies després, el dia 13, moria l'ex-rector Pere Joan Gayà, i altres dos dies més tard, el 15, la parròquia rebia la visita pastoral del Dr. Sebastián de Çenarro, visitador general del bisbe Fr. Juan de Santander (12).

Feia a penes un any que exercia el càrrec quan va donar proves de la seva generositat i del seu interès per la vila de Sant Joan. Els jurats duïen un plet contra els jurats de Sineu sobre les partions del terme, i Mn. Ramis s'oferí a pagar la quarta part de les despeses que ocasionaria la causa (13).

Entre 1638 i 1641 es va fer una creu de plata per a la relíquia de la Veracreu, que podria ser la mateixa que avui es troba custodiada en el museu parroquial. L'any 1643 s'havia acabat el retaule de l'altar major, obra de l'escultor Pere-Joan Pinya, iniciat en vida del seu predecessor (14). De 1645 a 1660 c. es va fer una obra important: afegir una volta més a la nau de l'església, que resultava petita per a la

multitud del poble que hi acudia; el presbiteri es va retirar un trast més enrera i s'afegiren les capelles de Sant Josep i la corresponent a la que avui és de la Mare de Déu del Carme. De la construcció del nou presbiteri en tenim un bell **document**, l'escut de Sant Joan en baixrelleu que col·locaren sobre la clau de volta de l'arc, avui instal·lat en la part inferior del monument del primer misteri del Rosari, pujant a Consolació; a banda i banda d'un xocant mascaró orellut, amb cara d'espavilat, porta la data de l'obra: **AÑY - 1657**.

A Consolació, l'any 1672 varen fer la cisterna; la data consta damunt l'arc d'entrada a la cantina. L'any 1679 es féu una endomassada per l'oratori: **dotze vesos de tafetà, sis de color carmesí i sis de color grog (15)**.

Les obres materials, i segurament més encara els problemes familiars, distreien el rector Ramis del seu treball pastoral, que mostrava carències notables i greus. L'any 1657 el bisbe D. Diego de Escolano constata que **en esta vila, de molts anys a esta part, no se ha predicada quaresma contínua**, i per això mana que **de aquí al devant se fassa en la forma que se acostuma en les altres viles, donant-la y asseñalant el predicador lo dia de Tots Sants**. El bisbe D. Pedro Fernando Manjarrés en la visita pastoral de 25 de novembre de 1664 escrivia: **Per quant nosha constat que lo rector per si ni per altra persona enseña la Doctrina Christiana a miñons i poble, de moltissims anys a esta part que casi no hi ha memòria, essent una de les majors coses del càrrec de rector, manam i ordenam que de aquí al devant lo rector fassa doctrina en los diumenges i festes de guardar, per la primera vegada en pena de 5 lliures, i la segona, 10 lls., i la tercera, la pena que serà imposada (16)**.

L'any 1651 el rector Antoni Ramis es veié embolicat en un episodi quasi novel·lesc que li va sortir car. En la tercera festa de Cinquagesma d'aquell any, un estol de gent armada menava per orde del batle de Petra a la presó reial de Ciutat, un pres engrillonat, dit Joan Riera, a **Nonet**. Passant per Sant Joan, hora de migdia, entraren en el celler de Mateu Amenqual per refrescar (els guardes petrers digueren que, passant per davant dit celler, hi trobaren molta gent que va empènyer la cavalcadura den Nonet dins el celler).

Quan volgueren continuar el camí, en Nonet va dir que apel·lava al **dret d'asil**, perquè aquella casa era del Sant Ofici, que per ell era com una església, i que no en sortiria sense orde del Sr. Inquisidor. Els guardes feren venir el rector per demanar-li si efectivament aquella casa era del Sant Ofici i el rector va dir que sí, que era d'un **familiar** del sant Ofici, que no podien endur-se'n el pres fins altra orde, ni posar guardes dins la casa, sinó defora (els guardes digueren que el rector, amb bravates i empentes els tragué fora de la casa). Quan el rector se'n tornà, en Nonet se deslligà i fugí del celler per una altra porta.

Pocs dies després, el 14 de juny, el procurador fiscal de la Cúria eclesiàstica, per orde del bisbe D. Tomàs de Rocamora, es presentà a la rectoria de Sant Joan. Comunicà al rector que quedava arrestat dins la rectoria, de la qual no podia sortir més que per anar a dir missa pel camí més dret, en pena de 500 lliures; entre aquell dia i el següent prengué declaració a onze testimonis santjoaners i a quatre dels guardes petrers; en fiança de l'arrest, segrestà al rector **tres botes congregyades, una de vint somades, altra de catorce i altra de deu, un cup de fusta de seixanta somades, un burro, pèl negre, de edad de cinc anys, i quatre parells de llençols de bri i stopa**; i manà al rector que el diumenge següent, dia 18, comparegués davant el bisbe. Després de l'entrevista amb el bisbe, el rector quedà sotmés a **arrest i presó a Ciutat, en casa de mtre. Palet, sabater, no podent moure's de dita casa en pena de 200 lliures**.

En una declaració de 3 de juliol, el rector Ramis manifestà que no haver anat espontàniament al celler de Mateu Amenqual, sinó després d'haver estat cridat per tres vegades mentre dinava, i **veient que hi havia preparació per seguir-se un desastre**; que quan se'n tornà va deixar el pres **sentat en una cadira amb los grillons als peus i les guardes presents dins la mateixa casa**; i que **entenia no haver fet cosa en dany de tercera persona, ni per causar estorbo a la administració de justícia, ans bé amb bon zel i per quietud del poble** Tot seguit dirigí al bisbe una instància exposant que **ha desset dies està detingut i arrestat en una casa de la present Ciutat, i suplicant se servesca manar-lo alliberar per a què liberament pugui acudir al exercici de son ofici i govern de sa casa i**

família, a lo qual fa grandíssima falta. El bisbe li assignà l'arrest **por todo el término de la villa de San Juan (17)**.

L'any 1690 el Rnd. Antoni Ramis cessà en el càrrec de rector. Morí a Sant Joan el 22 de maig de 1683 (18)

Josep Estelrich i Costa.

NOTES

1. APSJ (Arxiu parroquial de Sant Joan), 39.2.1, f. 2v.
2. AMSJ (Arxiu municipal de Sant Joan), **II Llibre de Provisions, 1622-1626**. Transcripció de Ramon GAYA, a DOCUMENTA, pàgs. 254-1565.
3. APSJ, 39.2.1.
4. ADM (Arxiu diocesà de Mallorca), I/47-D/3, f. 86.
5. APSJ, 39.2.2
6. APSJ, 21.3, f. 27
7. APSJ, 13.1.3, f. 72
8. Vegeu DAMUNT DAMUNT, nro. 36 (maig 1994), pàg. 18
9. ADM, papers sense classificar. Transcripció de Joan MUNTANER, a DOCUMENTA, pàgs. 464-465.
10. APSJ, 39.2.3, 4, 5; 31.3, fs. 28-29.
11. APSJ, 13.2, f. 44 v.
12. APSJ, 61.1, f. 28; ADM, I647-D/3, f. 28v.; APSJ, 21.1, f. 75.
13. AMSJ, papers solts 1634-1635. Transcripció de Ramon GAYA, a DOCUMENTA, pàg. 417.
14. Vegeu DAMUNT DAMUNT, n° 14 (juliol 1992), pàg. 20
15. APSJ, 21.3, f. 36
16. APSJ, 21.3, fs. 6. 19.
17. ADM, III/161/5.
18. APSJ, 13.1.3, f.72.

Turandot i Nabucco

La representació de l'òpera Turandot durant la VIII temporada que organitza el Teatre Principal de Ciutat, baix el patrocini del Consell Insular de Mallorca, fou tot un repte, no sols per la profunditat de l'obra pòstuma de Giacomo Puccini, sinó també pel problema que suposa resumir-la a un espai escènic com el disponible, a on s'hi han de moure un nombrós grup de personatges, resolt favorablement pels responsables del muntatge, a la qual cosa ja ens té acostumat el director Serafí Guiscafré.

Turandot, una de les grans i modernes partitures, correspon al segle XX, té un contingut musical molt atractiu i fascinant, sobre tot durant el magistral primer acte, a on el cor té una molt vibrant actuació.

L'amor de la princesa Turandot i el príncep Calaf està basat en la tortura i mort de l'esclava Liú, únic personatge de l'obra que demostra bondat, n'és l'argument.

Els llargs aplaudiments foren una mostra de l'èxit de l'ambiciosa producció. Totes les primeres figures actuaren a alt nivell, cal destacar la magistral actuació de l'esclava Liú interpretat per la soprano Alexandra Ruffini, la més llargament aplaudida.

Una altra vegada més, vull destacar la gran interpretació del nombrós cor del Teatre Principal. Peça fonamental del drama, i dic nombrós, perquè en aquesta ocasió hi participaren totes les seccions del cor, grans, juvenils i infantils, el qual, actuà a la talla de les grans masses corals.

Finalment destacar les àries, del tenor "Nessum dorma"; el duo (soprano-tenor) "In questa reggia" i les bellíssimes aries de

la soprano lírica "Signore, ascolta" i "Tu, que di pel sei cinta". Com també l'extraordinària interpretació, potser la millor de la temporada, de l'Orquestra Simfònica de Balears, baix la direcció de Giuliano Carella.

Final feliç, exultant i apoteòsic.

Nabucco de Giuseppe Verdi és la més primerenca de les vint-i-sis òperes d'aquest autor, fou escrita allà l'any 1842. L'èxit obtingut la passada temporada, fou el motiu perquè aquesta obra es reposàs de bell nou, interpretada pel baríton romanès Valreni Alexejev en el paper del rei Nabucco, i el baix Carlo Colombara interpretant a Zacaria, gran sacerdot dels hebreus. La soprano alacantina Ana Maria Sánchez representà a Abigaille i la també soprano madrilenya Milagros Martín tornà trepitjar l'escenari palmesà en el paper de Fanena. L'orquestra actuà dirigida altra volta pel mestre Giuliano Carella.

El Teatre Principal tornà registrar un altre ple impressionant, amb motiu de la reposició de Nabucco. Destacaré la bona interpretació de l'obertura, molt dignes les interpretacions del baríton i del baix, principals solistes masculins, les àries cantades per Zacaria plenes de vigor i melodia i al famós cant d'esperança dels presoners hebreus recordant la pàtria llunyana i les ganes de tornar a ella "Va pensiero sull'ali que pà" interpretat pel cor del teatre, i la inspirada escenificació i luminotècnia.

Els aplaudiments es repetiren llargament durant tota la representació que tancà la VIII temporada d'Opera de Primavera del Teatre Principal de Palma.

Carles Costa i Salom

De separacions i divorcis

per M. Luz Gómez (Psicòloga)

El restar junt a una altra persona hauria de ser, sens dubte, una elecció lliure per part de dues persones que són independents i que no volen perdre el respecte i la comprensió entre ells.

Aquest respecte i comprensió constituirà l'incentiu per seguir units.

Les relacions funcionen quan se donen grans dosis d'atracció i respecte. Volem tenir certa intimitat, saber com ajudar-nos, conèixer els nostres gusts, aplacar(o amansir) enfadaments, solucionar preocupacions. Sempre que l'esforç sigui dels dos (mutu).

El detonant en els conflictes de la parella és precisament un esforç per part, quasi sempre, del mateix cònjuge. Quan passa un temps, aquesta situació, moltes vegades es converteix en insostenible. La relació es deteriora (s'espenya tant) que un dia per altre te n'adones que ja no pot seguir igual, és la separació o el divorci.

Aquesta separació suposarà problemes per als fills, segons el coneixement que tinguin de la situació, del comportament dels pares, de l'edat dels nins, i del que passi després. Sempre suposa a més a més d'altres trastorns familiars, l'adopció d'una forma de vida nova, visites per exemple al pare dependent del dia, de vegades nova casa, incorporació d'un altre adult, etc.

Habitualment en aquests casos el nin és el membre de la família més saludable emocionalment, no fa més que respondre de manera lògica; per exemple, amb fòbies escolars, problemes de mal dormir, manca de talent, males conductes..., a una situació estressant i malsana.

Aquesta és una possibilitat. En altres ocasions no passa així, si hi ha comprensió i recolzament per part dels seus pares. Una separació curosa i atenta en tot el que es pugui, a les necessitats dels nins pot transmetre'ls la idea de que la vida-conjugal és difícil i de vegades pot no funcionar com s'esperava. Els nins aniran creixent. Un pare i una mare ho seguiran essent independentment de la separació o el divorci.

Es pot esser un bon pare i ensenyar als fills els aspectes positius de la vida. Els valors que un adult pot creure que ha d'ensenyar.

Els nins necessiten estimació (amor), companyia, seguretat i atenció.

No oblidem mai que fracassar com a parella està molt lluny de fracassar com a pares.

El problema és que tot això no és més que teoria. Sabem que a la pràctica en molts de casos els fills serveixen de parapet en les bregues familiars.

Des d'aquí demanaria que, per favor, intentem esser raonables sinó amb el nostre cònjuge, sí, al manco, amb els nostres fills.

(d'«Anells»)

